

ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МВФ В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

*Шевчук Інна Володимирівна,
кандидат наук з державного управління, завідувач відділу з питань
законотворчості та наукових експертиз науково-дослідної частини
Хмельницького університету управління та права*

Критична ситуація, що склалась в Україні сьогодні вимагає рішучих та впевнених змін, які будуть спрямовані на збереження цілісності державних кордонів країни та підвищення добробуту населення України.

Порушення цілісності державних кордонів, ведення гібридної війни та нестабільність функціонування національної економіки вимагає удосконалення системи захисту національної безпеки, а особливо економічної безпеки. Саме забезпечення національної та, зокрема і економічної, безпеки сприятиме супротиву країні-агресору й забезпеченню стабільному функціонуванню економіки країни.

Мунтіян В. визначає економічну безпеку як загальнонаціональний комплекс заходів, які спрямовані на постійний і стабільний розвиток економіки держави, що містить механізм протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам²⁵⁷. Жаліло Я. трактує економічну безпеку як спроможність національної економіки держави до розширеного самовідтворення для задоволення потреб населення країни, протистояння дестабілізуючому впливу внутрішніх і зовнішніх чинників, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовій системі господарювання²⁵⁸. Таким чином, економічна безпека в узагальненому вигляді це спроможність держави протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам поряд із забезпеченням стабільного розвитку національної економіки.

²⁵⁷Мунтіян В. Економічна безпека України. К.: КИИЦ, 1999, с. 10.

²⁵⁸Жаліло Я. Економічна безпека держави, підприємства, особи в інтегрованому суспільстві. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. К.: ВПЦ «Київський ун-т», Ін-т міжнар. відносин. 2001. Вип. 26. С. 25.

Війна на Сході країни дестабілізувала і так хиткий соціально-економічний розвиток держави, що призвело до збільшення видатків на оборонний комплекс, що, в свою чергу, призвело до зростання дефіциту державного бюджету й зростання державного боргу, як внутрішнього, так і зовнішнього. Ряд негативних факторів, серед яких неефективна грошово-кредитна політика, низька інвестиційна привабливість вітчизняних підприємств, нестабільний курс іноземних та національної валют, падіння рівня платоспроможності населення ведуть до того, що економіка не в змозі самостійно функціонувати та перебуває на дотаційному режимі. Недостатність внутрішніх ресурсів для національної економіки вимагає пошуку шляхів залучення фінансових ресурсів за допомогою тісної співпраці з міжнародними фінансовими інститутами. Однак, співробітництво України з міжнародними організаціями викликає неоднозначну оцінку як серед політиків, так і науковців.

Основним кредитором України з-поміж міжнародних фінансових організацій є Міжнародний Валютний Фонд. Україна стала членом МВФ у 1992 р. відповідно до Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду. Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій», який було прийнято 3 червня 1992 року²⁵⁹. Основним напрямом використання кредитів МВФ було надання кредитів Міністерству фінансів України для обслуговування зовнішнього боргу, фінансування дефіцитів платіжного та торговельного балансів. Фінансові вливання МВФ завжди супроводжувались й певними умовами, лише після виконання яких Україна отримувала очікувані кошти. Так, наприклад, програма МВФstand-by, яка була підписана в грудні 2018 року, передбачає отримання Україною 3,9 млрд дол. протягом 14 місяців. Для

²⁵⁹ Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій від 24.06.1992 р. № 2402-ХІІ Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-12>

отримання окресленої суми необхідно виконати ряд пунктів програми задля доведення Україною власної спроможності проводити реформи. Серед пріоритетних напрямків програми або так званих ключових «маяків»: боротьба з корупцією й зміни у фінансовому секторі. Щодо антикорупційної реформи і початку роботи Вищого антикорупційного суду, то робота ведеться, проте 26 лютого поточного року Конституційний суд України визнав неконституційною статтю 368-2 Кримінального кодексу України про незаконне збагачення, що міжнародна спільнота сприйняла як поразку на шляху у боротьбі й протидії корупції в Україні та поставила під питання ефективність антикорупційних інститутів. Проте в парламенті вже підготовлено низку законопроектів щодо відновлення такого роду кримінальної відповідальності. Щодо реформи у фінансовому секторі, зокрема щодо здійснення нагляду за небанківським фінансовим сектором та контроль за страховим ринком, то закони у зазначеному напрямку даються парламентарям досить важко, що дає змогу припустити про особисту зацікавленість окремих політиків перетворення національного фінансового ринку на кептивний.

Отримання чергового траншу ряд державних діячів й політиків представляють як чергову перемогу, проте вважаємо за потрібне звернути увагу і на зворотній бік допомоги від МВФ. Зокрема, акцентуємо увагу на тому, що транш – це валютний кредит який потребує повернення з відсотками, а не безповоротна допомога (яку отримує, наприклад Польща чи Чехія). Поряд з тим, що надані кошти держава може використати не для розвитку (розбудова інфраструктури, впровадження інновацій), а для покриття державного боргу й підтримку золотовалютних резервів. Разом з коштами Україна отримує втручання у зовнішню й внутрішню політику і цілий пакет умов, зобов'язань, серед ключових: підвищення пенсійного віку (до 63 років), вільний продаж земель сільськогосподарського призначення, обмеження дефіциту держбюджету й зменшення фінансування освіти й медицини.

Для розвитку країни, стабілізації національної економіки й зайняття помітного місця на міжнародній арені, на нашу думку, слід робити перші кроки

до скорочення розмірів й частоти отримання міжнародних кредитів, а натомість сконцентрувати зусилля на детінізації національної економіки, розвитку підприємництва, скороченні еміграції й покращення демографічної ситуації в країні. Оскільки, з одного боку, кошти міжнародних фінансових інститутів дають позитивні загальноекономічні результати для країни, а з іншого – спричиняють зростання боргового навантаження країни.